

UKRAINA SÕDA JA MAJANDUSSANKTSIOONID

Eckhard Freyer¹
Bonn, Saksamaa LV

Venemaa rünnak Ukrainale 24. veebruaril 2022 on tekitanud tugevaid reaktsioone Euroopas ja kogu maailmas – ÜRO Peaassamblee 2. märtsi resolutsioonis, milles mõisteti Venemaa tegevus hukka ülekaaluka häälteenamusega 141:5 ja erapooletuks jäi 35 inimest.

Kõik, kes kasvasid üles kommunistliku käsumajanduse tingimustes², on nüüd, 1990. aastate kriiside alusel, õppinud ellu jääma. Mida ei saanud osta ja omandada, on õpitud saama ja korraldama kaudsete üleminekutega-kõrvalpõigetega. 2022. aastal tuletavad venelased aeg-ajalt meelde neid varasemaid aegu. Lääs on Venemaad Ukraina ründamise eest karmilt karistanud ja see muudab igapäevaelus kõike. Paljud venelased üritavad välja murda oma äkilisest täielikust isolatsioonist. Venemaa rünnak Ukrainale

---

¹ Professor, dr Eckhard Freyer, Omnis Regio Fondi juhatus, Saksamaa; e-post: efreyer@t-online.de ; prof. dr Eckhard Freyer töötas hulk aastaid Merseburgi Ülikoolis professorina, tänaseks on ta juba emeriteerunud. Tema saksakeelne artikkel saabus toimetusse 14. märtsil 2022 ja seejärel tõlgiti see eesti keelde. Tõlget korrigeeris-täiendas eesti keelele omasemaks ning artiklit mõnes osas täiendas Matti Raudjärv (MR.). Ka terminoloogia-alane viide nr 2 on kirjutatud Matti Raudjärve poolt.

² Käesoleva tõlke teise lõigu esimeses lauses oleks otsetõlkes olnud mõiste „kommunistliku plaanimajanduse“ (algsest oli saksa keeles „kommunistischen Planwirtschaft“), kuid seda täiendati saksa keeles sõnaga „Kommando-“, st saksa keelses tekstis on nüüd „kommunistischen Plan(Kommando-)wirtschaft“ ja eesti keeles tehti asenduseks „kommunistliku käsumajanduse“ mõiste.

Miks nii? MR.: Seda sellepärast, et terminid „plaan, plaanimine“ on kasutusel ka turumajanduse tingimustes (olid kasutusel enne kui need terminid Venemaal ja Nõukogude Liidus /NLs/ kasutusele võeti), vahest isegi laiemas ulatuses ja sagedamini kasutatav (ka sisulisem) kui endises NLs. Märksa täpsem ja paremini tegevusele vastav oleks NLs termin „käsumajandus“ olnud kasutada. Tõsi, meil Eestis kasutatakse ka praegu veel terminit „plaanimajandus“, kuid seda tuleks eeskaitavaks pidada.

Kõrvalpõikeks: eesti keeles oli (on, kahjuks mõnikord) sageli kasutusel termin „planeerimine“. Kui see tõlkida saksa keelde, oleks „Planierung“, mille kohta ütlevad sakslased, et tehooõvliga planeeritakse (teed, maad jne), aga majanduses plaanitakse (e. k. *plaanima*, s. k. *planen*; e. k. *plaanimine*, s. k. *Planung*). Ilmselt on meil selle sõna eeskujuga ja kasutamine vene keelest võetud, mis on väär. Siit järeldub – mitte alati pole võimalik head sisulist tõlget n-õ otsetõlkena saada.

Üheks näiteks on termin „tööstus“, millele vastab inglise keeles „industry“. Kui nüüd tõlgitakse inglise keelest lauseid-mõisteid, kus on sees termin „industry“ (millel on aga väga palju tähendusi!), siis tekivad eesti keeles väga sageli sellised mõisted-terminid, nagu „turismitööstus“, „meediatööstus“, „muusikatööstus“, „seksitööstus“ jne, jne (häirivalt sageli ka massimeedias, sh raadios ja televisioonis). Kahjuks on eelkirjeldatud väärkasutus täheldatav ka suure osa erialaspetsialistide puhul. Selline sõnakasutus näitab, et ei tunta asja ega konkreetse mõiste-termini tegelikku sisu ja ollakse lohakas oma emakeele vastu, hoolimatu eesti kultuuri vastu. Viimasel paaril aastal on kerkinud esile sõna „äge“ ning seda topitakse igale poole ja enamikel juhtudel on küsitav, kas selle sõnaga üle ei pingutata. Eesti keel pole nii vaene, et ilma selleta hakkama ei saaks.

24. veebruaril 2022 on põhjustanud tugevaid reaktsioone nii Euroopas kui ka kogu maailmas.

Vene metalliolarh Vladimir Potanin hoiatab nüüd olukorra eest oma riigis nii nagu seda tehti enne 1917. aasta bolševike revolutsiooni, pidades silmas välismaiste ettevõtlusväärtuste konfiskeerimise-erimise kaalutlusi Venemaal. Venemaa seisab silmitsi kõige tõsisema kriisiga pärast Nõukogude Liidu lagunemist 1991. aastal. Venemaa sissetungi järel Ukrainasse 24. veebruaril 2022 on Lääne riikide poolt kehtestatud drastilisi sanktsioone tunda juba suurel määral. See mõjutab peaaegu kogu Venemaa finants- ja ärisüsteemi. Kas sanktsioonid võivad tulevikus sõja lõpetada?

Küsimus on selles, kui kaua kõik aega võtab. Venemaa ja Lääneriikide vaheline energiasõda, nt Venemaa gaasiimpordi katkemine, avaldaks märkimisväärset negatiivset mõju ka Euroopa Liidule (ELile) ja inflatsioonile euroalal. Venemaa tarnete täielik peatamine oleks väga valus, eriti Saksamaa LV majanduse jaoks. Majanduslangus oleks vältimatu. Sellel oleks ka pikaajaline mõju aktsiaturule, ettevõtete kasumile ja teistele majandustulemustele. Inflatsiooni edasine eskaleerumine ainult süvendaks neid mõjusid, sest hinnatõusud avaldavad täiendavat survet nii tööstusele, teistele rahvamajandusharudele kui ka eraisikutele. Seetõttu soovib EL sügisest muutuda vähem sõltuvaks Venemaa sõest ja aasta lõpuks Venemaalt pärit naftast peaaegu sõltumatuks. Gaasi puhul on see keerulisem: veeldatud maagaasi impordivõimsus jms. Tulevikus peavad ELi gaasihoidlad olema 1. oktoobriks 90% ulatuses täidetud. Selle eesmärk on tagada, et ELi riigid saavad järgmisest talvest üle isegi siis, kui Venemaa gaasitarned peatatakse. ELi liikmesriigid ei tohiks alates 2030. aastast enam Venemaalt gaasi, naftat ja kivisütt osta.

Venemaa fossiilkütuste eksport aitab oluliselt kaasa Venemaa riigieelarve rahastamisele. Seetõttu on eri suundadest pärit surve lõpetada see import ELi. USA on seda juba teinud; kuid nad impordisid ka varem Venemaalt palju vähem energiat.

Vastuseks peavad Hiina CNPC³-ga sõlmitud lepingud andma aastas veel 10 miljardit kuupmeetrit gaasi. Kuid uus kavandatud torujuhtme valmimine nende tarnete transportimiseks võtab aega kaks kuni kolm aastat. Seetõttu peab Venemaa lootma oma müügile Euroopasse, et rahastada oma sõjalist sissetungi Ukrainasse ja tagada sisemine stabiilsus. See ajab nad Hiina ja Venemaa presidendi kantslele käte vahele: st rangemad Lääne sanktsioonid jätsid oma jälje. "... majanduslik reaalsus on oluliselt muutunud," ütles Kremli pressiesindaja Dmitri Peskov. "Need on tõsised sanktsioonid, need on problemaatilised."

Rahandusminister Anton Siluanov ütles seejuures, et Venemaa on võtnud meetmed kapitali väljavoolu piiramiseks ja teenindab oma välisvõlga rublades. "Viimase kahe

---

³Riigiettevõtte China National Petroleum **Corporation** (Hiina **Riiklik Naftakompanii**, lühendatult CNPC); omab nafta- ja gaasivarusid ning osalusi enam kui 30 riigis (Aafrikas, Kesk-Aasias-Venemaal, Ameerikas, Lähis-Idas, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning mujal), maailma suuruselt kolmas naftaettevõtte. Rohkem kui 1000 meeskonda pakuvad naftaväljade teenuseid 55 riigis. [<https://www.cnpc.com.cn/en/>] 16.03.2022

nädala jooksul on lääneriigid sisuliselt pidanud Venemaa vastu majandus- ja finantssõda," ütles ta. Kõige pakilisem eesmärk on nüüd Venemaa finantsüsteemi stabiliseerimine. Kas ollakse valmis korrigeerima pankade dividendipoliitikat, et kindlustada oma kapitalibaasi jms?

Sanktsioonid toimivad, kuid Putini asemel on tema rahvas meeleheitel (remonditööd ei ole lõpule viidud, käsitöölised on ikka veel poolel teel paremusele), aga Elbelt sõitis ära 87 miljonit eurot maksev jaht "Graceful" ("Graatsiline"). Suurel kiirusel kadus see jaht kiiresti üle Põhjamere ja Läänemere Värskesse laguuni Venemaa enklaavis Kaliningradis. "Graatsiline" on Vladimir Putini aadlilaeva nimi, mida Hamburgi laevatehases Blohm & Voss pikka aega uuendati. Veidi enne rünnakut Ukrainale lasi Putin jahti ohutusse kohta tuua. Paljud Vene oligarhid püüdsid oma laevadega sama teha – ja olid sellega üsna edukad. Uhkeldav võim ja rikkus koos luksusega täidab paljud vene ärimehed uhkusega. Isegi Monet kõige väärtuslikumad maalid, mis tegelikult kuuluvad muuseumisse, sõidavad vene jahtidel üle ookeanide.

Kuid Prantsusmaa ja Itaalia hõivasisid arvukalt säravaid Vene oligarhide laevu kogu Rivieras ja Côte d'Azuris. Vastuseks Venemaa agressioonisõjale Ukraina territooriumil on ELi sanktsioonide nimekirjas üle 1000 inimese. Moskvas ründasid inimesed IKEA kauplusi pärast seda, kui Rootsi kontsern teatas, et lõpetab oma tegevuse Venemaal. See on üks suurema käibega ettevõtteid – keedupotid, nõud, Billy riulid ja palju muud osteti kiiresti enne kaupluste sulgemist ära.

Luksuslikus kaubamajas GUM on hulgaliselt tühje riideid. Prada, Gucci või Louis Vuitton, kõik väga populaarsed staatusteadlike venelaste seas, võtsid oma kaubad tagasi. Moekauplused nagu Zara, H&M või Massimo Dutti lõpetasid tegevuse ja sulgesid oma ukсед. Kõik see puudutab ka tooteid Henkell Freixenet vahuveinist Apple'i nutitelefonideni jne. Lääne autotootjad VW-st General Motors' ini sulgesid tootmise või lõpetasid sõidukite tarnimise. ELi sanktsioonide nimekirja kantud inimesed tajuvad, et seekord suhtub Lääs tõsiselt reageerimisel Venemaa agressioonisõjale Ukrainas. Venemaa elanikkonnale saab aga üha selgemaks ka see, et head ajad on läbi.

Pakkumised ja reklaam Euroopas on sageli kirillitsas kirjutatud ning juba mõnda aastat on nii isegi rongis, mis viis otse Moskvast Nice'i. Kuigi ainult üks kümnest Côte d'Azuri külalisesest tuli Venemaalt, kulutas ta keskmisest suurema summa raha. Turisminduses on siin palju lugusid dekadentlikest külastest – nad räägivad Monaco Vürstiriigi katuseterrassidest, kus istutatakse igal suvel täiesti uues disainis; luksuslikest kauplustest, mis on pärast oligarhi külastust tühjaks ostetud; hotelli vannidest, mis on täis šampanjat ja koertest, keda toidetakse hanemaksaga; kahekorruselistest villadest, millel on kolm lifti ja kaks basseini. Vene oligarhid tõid Lõuna-Prantsusmaale palju raha – mõned inimesed needsid neid, teised elasid nende arvel. Nüüd on sanktsioonid kohal ja enamik venelasi ära läinud.

Juba aastaid on pangad ja varahaldurid kurameerinud Vene miljardäride ja miljonnäridega nii hästi kui suudavad. Nüüd seisavad nad silmitsi oma ärimudeli varematega – seda eriti Šveitsis. Maailm on „ohtlik koht“, täis valitsusi, „näljane“ rikaste raha järele, kes on sihtmärgina "tähelepanu keskpunktis".

"Ohustatud liikide kaitsestrateegiad" pidi olema Venemaa rikkuse nõustajate foorumi teema, mis oli kavandatud 2022. aasta mai lõpuks – rikaste venelaste nõustajate kohtumisele Zürichis, Marriotti hotellis. Konverents tühistati ja kuna selle korraldajad sulgesid ka veebisaidi, saab isegi foorumi programmi, millel on sellised teemad nagu "konfidentsiaalsus" ning "maksud ja väljaränne", jälgida ainult veebiarhiivides.

Relvade ja varustuse tarnimine

Euroopa Liit tahab eraldada Ukraina relvajõududele relvade ja varustuse tarnimiseks veel 500 miljonit eurot. Sellest teatas ELi Nõukogu eesistuja Charles Michel pärast konsultatsioone riigipeade ja valitsusjuhtidega Prantsusmaal Versailles's. Kuigi ülemaailmne relvakaubandus on viimasel ajal veidi vähenenud, on paljud maailma piirkonnad taas relvastunud, eriti Euroopas. (Rahu-uuringute Instituut Sipri andmed).

Saksamaa LV – EL ja fossiilkütused

Saksamaa LV sõltub fossiilkütuste osas suuresti Venemaast. Majandusministeeriumi andmetel on Venemaa impordis osakaal fossiilgaaside impordis Saksamaale ca 55%, kivisöe puhul ca 50% ja toornafta impordil ca 35%. ELis on 40% imporditud gaasist pärit Venemaalt. Liidukantsler Olaf Scholz on öelnud: "Euroopa energiavarustust soojuse tootmiseks, mobiilsuseks, elektrivarustuseks ja tööstuse toimimiseks ei ole praegu võimalik tagada." Venemaalt pärit energia on kodanike igapäevaelu jaoks väga oluline. Seetõttu on Euroopa sanktsioonidest energiavarustuse tahtlikult välistanud. Sõltuvust Venemaast energiasektoris tuleks vähendada "nii kiiresti kui võimalik" reservide loomise, uute tarneallikate arendamise ja taastuvenergia laiendamise kaudu.

* * *

Siinjuures on aktuaalsed ka järgnevate ettekannete ning uuringute puhul kirjutatu ja räägitu:

1. Eckhard Freyer, Ihor Lishchynsky, Mariia Lyzun: Development of renewable energy: the experience of East Germany for Ukraine. Journal of European Economy, no. 3/2021: [<https://1drv.ms/w/s!AvdROBKSCUU0isZUvWe1NHlct6hRfA>]
2. Eckhard Freyer: Ausstieg aus der Kohle (Dekarbonisierung) und Energie-sicherheit in Europa und für die Ukraine, [<https://textmaterial.blogspot.com/2021/09/eckhard-freyer-im-rahmen-der.html>]
3. Begrüßungsrede, [<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41894>]

Bonn (Saksamaa LV), 14. märtsil 2022